

№ 25/1961.

210

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting
med förslag till landskapslag om sysselsättning

Sedan Landstinget vid vintersessionen innevarande år antagit en landskapslag om sysselsättning, har Republikens President vid föredragning den 29 sistlidna juni beslutat att Landstingets beslut skall förfalla. Republikens Presidents brev är av följande lydelse:

"Till Ålands landskapsstyrelse,

Ålands landsting har den 27 mars 1961 fattat beslut om antagande av landskapslag om sysselsättning.

Vid föredragning i statsrådet i dag har Jag, efter att hava infordrat Högsta domstolens utlåtande i ärendet, över vilket även Ålandsdelegationen avgivit sitt yttrande, funnit att lagstiftningen angående sysselsättning hör varken till de rättsområden, på vilka rätten till lagstiftning enligt 11 § 1 mom. samt 2 mom. 1 - 19 punkterna självstyrelselagen för Åland den 28 december 1951 är uteslutande förbehållen rikets lagstiftande organ eller till dem, på vilka landstinget enligt 13 § 1 mom. 1 - 20 punkterna samma lag tillkommer lagstiftningsbehörighet. Med tillämpning av de grundsatser sistsagda lagrum innehåller faller dock ifrågavarande rättsområde under landskapets lagstiftningsbehörighet. Landstingsbeslutet innehåller även stadganden rörande rättegångsväsendet, i vilket ämne lagstiftningen är uteslutande förbehållen rikets lagstiftande organ. Dessa stadganden överensstämmer dock i sak med i riket gällande motsvarande stadganden i lagen den 20 juni 1960 om sysselsättning och hava sålunda jämlikt 14 § 4 mom. självstyrelselagen kunnat upptagas i landstingsbeslutet.

Enligt 13 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland kan landstinget i landskapslag bemyndiga landskapsstyrelsen att utfärda bestämmelser genom landskapsförordning, dock endast så vitt angår föreskrifter rörande verkställighet och tillämpning av landskapslagen. Dylika bemyndiganden ingå i förevarande landstingsbesluts 6 § 1 mom., 8 § 1 mom. och 21 § 1 mom. Emellertid stadgas i 21 § 2 mom. landstingsbeslutet, att i landskapsförordning må stadgas angående landskapets och kommunernas skyldighet att anordna avgiftsfri gemensam inkvartering samt transport till och från arbetsplatsen och om erläggande av ersättning till arbetstagaren för den tid transporten varar samt om utbetalande av ett löneskillnadsunderstöd, som motsvarar dyrorts-klassificeringen för avlöning, till de personer arbetstagaren äger

försörja. Då detta bemyndigande för landskapsstyrelsen innebure befogenhet att genom landskapsförordning meddela föreskrifter rörande annat än verkställighet och tillämpning av ifrågavarande landskapslag, har landstinget i sistnämnda avseende överskridit sin lagstiftningsbehörighet. På grund härav har Jag med stöd av 14 § 2 mom. självstyrelselagen beslutat förordna, att förevarande landskapslag skall förfalla; vilket Landskapsstyrelsen härmed till kännedom meddelas.

Helsingfors, i Statsrådet den 29 juni 1961.

R e p u b l i k e n s P r e s i d e n t

Urho Kekkonen

Justitieminister Pauli Lehtosalo."

Då Republikens President fastställt, att den aktuella lagstiftningen hör till landskapets lagstiftningsområde, saknas nu anledning till en närmare utredning om lagstiftningsbehörigheten.

Regeringens proposition till rikets nya lag (FFS 320/60) avläts redan år 1959 (prop. 98/59) och antogs av riksdagen efter smärre ändringar i socialutskottet (bet. 1/60) och stora utskottet (Bet. 32/60) i maj 1960. I regeringens proposition framhålles bl.a. följande:

"I propositionen till ny lag om sysselsättning har man utgått ifrån att man, liksom hittills, skall sträva till att i första hand trygga sysselsättningen genom statens allmänna ekonomisk-politiska åtgärder samt med tillhjälp av statens låne- och inom vissa gränser även understödsverksamhet. Som mål för dessa åtgärder borde, särskilt under nurådande förhållanden, uppställas skapandet av nya bestående arbetstillfällen. Den andra huvudlinjen i lagförslaget är strävan att i största möjliga utsträckning anpassa statens och kommunernas investeringsverksamhet efter sysselsättningsväxlingarna så att de offentliga samfunden öka sina investeringar under de tider, då den s.k. enskilda sektorn icke förmår erbjuda nog arbetstillfällen, samt i motsvarande mån såvitt möjligt avhålla sig från att investera, då det allmänna ekonomiska läget är förmånligt. Vid behov borde tillämpandet av en dylik sysselsättningspolitik möjliggöras medelst lagstadganden angående olika förvaltningsgrenar, men i allmänhet borde man sträva till att sköta sysselsättningsärendena inom ramen för friare stadganden än hittills. En dylik förändring i organiserandet av åtgärder avsedda att trygga sysselsättningen

möjliggöres även därav, att den fortfarande i första hand tillämpade arbetslinjen skulle kompletteras med ett arbetslöshetsförsäkrings- eller understödssystem. För dem som blivit utan arbete, skulle man söka ordna tillfälle till arbete i statens eller kommunens arbeten, vilka icke längre såsom hittills vore särskilt anordnade arbetslöshetsarbeten, utan skulle ha karaktären av vanliga fria arbeten. Statens skyldighet vore att ordna sådana arbetstillfällen inom ramen för i budgeten beviljade anslag. Kommunernas skyldighet att ordna arbetstillfällen skulle bestämmas som en procentuell del av kommunens invånarantal enligt dess ekonomiska bärkraft och med beaktande av olika kommuners möjligheter att i praktiken anordna arbeten. Ramen för de arbeten, som skulle beaktas som kommuns arbetsplaceringsandel, vore betydligt vidare än nu. De arbetslösa personers utkomstmöjligheter, för vilka icke på ovan nämnt sätt kunde ordnas arbetstillfällen i kommuns eller statens arbete, skulle tryggas genom arbetslöshetsförsäkring eller -understöd. Inom sysselsättningsärendenas förvaltning skulle på kommunal nivå en sådan förändring genomföras, att anvisandet av dem, som blivit utan arbete, till för dem anordnade arbetstillfällen och handhavandet av övriga härtill anslutna uppgifter skulle åligga en till statens förvaltning av arbetskraftsärenden hörande arbetskraftskommission."

Till den nya lagstiftningen på detta område hör också lagen om arbetslöshetsersättning (FFS 322/60), vilken motsvaras av landskapslagen om arbetslöshetsersättning, antagen av Landstinget under vintersessionen detta år och publicerad i Ålands författningssamling under № 34/1961, förordningen om arbetskraftsärendenas förvaltning (FFS 382/60), lagen om pension för arbetstagarer (FFS 395/61) samt vissa ändringar i arbetsförmedlingslagstiftningen.

Då den i riket antagna lagstiftningen i huvudsak innehåller stadganden, som reglera användningen av sysselsättningsanslagen, har landskapsstyrelsen av hänsyn till utgifternas compensation följt i riket gällande principer. Kommunerna i riket indelas i tio klasser beträffande skyldigheten att placera arbetslösa. Enligt 13 § förordningen om sysselsättning (FFS 321/60) fastställs i allmänhet landskommuns arbetsplaceringsskyldighet enligt den för klassen fastställda lägre gränsen och stads arbets-

0050
placeringsskyldighet enligt den högre gränsen. Landskapsstyrelsen har i förslaget följt Landstingets lag- och ekonomiutskotts rekommendation om, att vederbörande kommuner skola höras innan arbetsplaceringsskyldigheten fastställles.

Också i övrigt har landskapsstyrelsen i förslaget beaktat lag- och ekonomiutskottets av Landstinget omfattade förslag (Lag- och ekonomiutskottets betänkande № 2/1961) liksom de ändringar, som sedermera tillkommo under behandlingen i stora utskottet (Stora utskottets betänkande № 2/1961).

I riket utses två kommunala medlemmar i arbetskraftskommissionen - i förslaget kallad sysselsättningsnämnd - för en tvåårsperiod. Då denna mandattid icke lämpar sig i landskapet, där kommunala förtroendemän i allmänhet väljas antingen på ett år eller också på tre år, föreslås, att dessa medlemmar skola väljas för tre år eller m.a.o. för lagens giltighetstid. Rikets lag upphör att gälla den 30.6 1963. Då den föreslagna landskapslagen icke kan beräknas träda i kraft tidigare än den 1 april 1962, borde dess giltighetstid utsträckas tre år framåt från nämnda datum eller till den 31 mars 1965. Skulle ändringar i rikets lagstiftning införas från den 1.7 1963, bör motsvarande justering av landskapslagstiftningen givetvis verkställas snarast möjligt.

Stadganden i det tidigare antagna lagförslagets 21 § 2 mom. föreslås utgå, eftersom rikets förordning icke upptagit stadganden om där avsedda åtgärder och i landskapet sådana stadganden böra utfärdas i lagstiftningsväg.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om sysselsättning.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas;
1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Landskapet bör genom allmänna ekonomisk-politiska åtgärder sträva till att trygga sysselsättningen och i detta syfte särskilt främja skapandet av nya bestående arbetstillfällen.

2 §.

I syfte att utjämna växlingarna i efterfrågan på och utbudet av arbetskraft böra landskapet och kommunerna samt kommunsammanslutningar söka koncentrera utförandet av sina arbeten av inves-

teringsnatur till tider, då arbetslöshet förekommer.

3 §.

För tryggheten av sysselsättningen må av för ändamålet i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat anvisade medel lån och understöd beviljas enligt de grunder och på de villkor landskapsstyrelsen fastställer.

Vid beviljandet av andra än i 1 mom. avsedda lån och understöd av landskapets medel för arbeten av investeringsnatur böra de synpunkter beaktas, vilka ansluta sig till sysselsättningens trygghet, och i sådant syfte i mån av möjlighet uppställas erforderliga villkor för lånets eller understödets användning.

4 §.

För bekämpandet av arbetslöshet må på landskapets försorg eller med dess stöd tillfälliga yrkeskurser anordnas.

5 §.

Åt arbetstagare, vilkas förflyttning till arbete på annan ort för sysselsättningens trygghet bör anses ändamålsenlig, må på landskapets bekostnad givas fri transport eller understöd härför.

2 kap.

Om anordnande av arbetstillfällen.

6 §.

Åt arbetsför och arbetsvillig person, som fyllt 17 år och som icke åtnjuter folkpension, bör på följande villkor och under i landskapsförordningen närmare angivna förutsättningar såvitt möjligt ordnas arbetstillfälle:

1) om personen utan eget förvållande blivit utan sådant arbete, som är nödvändigt för hans utkomst eller för de personers utkomst, som han är skyldig att försörja, och

2) om sådant arbete icke kunnat anskaffas enligt gällande stadganden om arbetsförmedling.

Arbetstillfälle ordnas i den kommuns arbete, i vilken personen har sitt egentliga bo och hemvist, eller i landskapets arbete. Arbete må även anvisas inom annan än hemkommuns område.

Angående understöd och ersättning åt dem, vilka blivit utan arbete och åt vilka sådant icke kunnat ordnas genom i 1 mom. nämnda åtgärder, stadgas särskilt.

7 §.

Landskapet och kommunerna böra, därest ordnandet av arbets-

tillfällen åt i 6 § 1 mom. avsedda personer visat sig nödvändigt, på förhand uppgöra planer angående arbetenas ordnande och vidtaga anstalter för att dessa vid behov utan dröjsmål kunna igångsättas.

8 §.

Av ovan i 6 § 1 mom. avsedda personer bör i av kommunen anordnade sysselsättningsarbeten placeras ett så stort antal, att det tillsammans med antalet övriga i sådana arbeten sysselsatta arbetstagare motsvarar kommunens arbetsplaceringsandel enligt 9 §. Såsom sysselsättningsarbeten anses husbyggnadsarbeten samt nybyggnads-, grundförbättrings-, reparations- och underhållsarbeten på jord- och vattenbyggnadsområdet ävensom andra med dessa jämförbara för åstadkommande av arbetstillfällen anordnade arbeten, varom närmare stadgas i landskapsförordning.

Till sysselsättningsarbeten räknas icke förvaltnings-, kontors-, drifts- eller andra arbeten av detta slag, ej heller el-, vatten-, gas-, trafik- eller annat affärsföretags årsreparations- och underhållsarbeten.

Då landskapet deltagar i kostnaderna för sysselsättningsarbete, inräknas icke i kommunens arbetsplaceringsandel den del av arbetstagarna vid sådant arbete, vilken motsvarar landskapsunderstödet beräknade andel i sysselsättningsarbetets totalkostnad. I arbete, för vilket lån beviljats med stöd av landskapslagen om bostadsproduktion, räknas den del, som motsvarar kommunens finansiella andel i kostnaderna för arbetet, till kommunens arbetsplaceringsandel.

Anordnas arbete av sammanslutning av kommuner eller av två eller flera kommuner gemensamt, beräknas envar kommuns arbetsplaceringsandel i förhållande till kommunens andel i den kommunala kostnadsandelen.

9 §.

För fastställande av grunderna för kommunernas arbetsplaceringsandelar indelas kommunerna enligt sin ekonomiska bärkraft i tio klasser. Klassificeringen fastställs av landskapsstyrelsen, efter det kommunernas styrelser beretts tillfälle att avgiva utlåtande.

Landskapsstyrelsen bestämmer för ett kalenderår i sänder inom i 3 mom. stadgade gränser envar kommuns arbetsplaceringsandel med

beaktande av kommunernas möjligheter att anordna sysselsättningsarbeten.

Kommuns arbetsplaceringsandel omfattar följande procent arbetstagare, beräknat på antalet i kommunen under föregående år mantals-skrivna invånare,

i	I klassen		0,25-0,55 %
"	II "		0,30-0,60 %
"	III "		0,35-0,65 %
"	IV "		0,40-0,75 %
"	V "		0,45-0,85 %
"	VI "		0,50-0,95 %
"	VII "		0,60-1,10 %
"	VIII "		0,75-1,25 %
"	IX "		0,90-1,45 %
"	X "		1,10-1,70 %

Därest fullgörandet av arbetsplaceringsandelen av särskilda skäl anses bliva oskäligt betungande för kommun, må landskapsstyrelsen på ansökan bevilja kommunen nödig lättnad.

10 §.

Landskapet anordnar sysselsättningsarbeten för i 6 § 1 mom. nämnda personer i mån av behov inom ramen för i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat anvisade anslag.

11 §.

Arbetstagare, vilka höra till kommuns arbetsplaceringsandel, må placeras i landskapets arbete, därest icke kommun för dem anordnar arbetstillfällen. Därav föranledda kostnader bör kommunen ersätta landskapet enligt av landskapsstyrelsen fastställda enhetliga grunder, vilka bestämmas sålunda, att ersättningen motsvarar de genomsnittliga avlöningskostnaderna vid ifrågavarande arbeten jämte till dem anslutna sociala utgifter.

Ovan i 1 mom. avsedd ersättning beräknas per sysselsättningsår, vilket begynner den 1 juli och slutar den 30 juni följande år. Ersättningen bör erläggas inom två månader efter sysselsättningsårets utgång.

12 §.

Åt kommun, i vars arbeten eller andel av kommunsammanslutning arbeten placeras flera i 6 § 1 mom. avsedda arbetstagare än kommunens arbetsplaceringsskyldighet förutsätter, erläggas för denna del ersättning av landskapsmedel enligt i 11 § nämnda grunder,

såvitt därom mellan landskapsstyrelsen och kommunen på förhand överenskommits.

3 kap.

Om förvaltningen.

13 §.

Den allmänna ledningen av och tillsynen över i denna lag stadgade åtgärder ankommer på landskapsstyrelsen.

För skötseln av den centrala förvaltningen enligt denna lag inrättas en Arbetskraftsbyrå i Mariehamn.

14 §.

I varje kommun bör tillsättas en sysselsättningsnämnd, som har till uppgift att draga försorg om att personer, som blivit utan arbete, beredas arbetstillfällen enligt denna lag, samt om övriga härtill hörande åligganden.

Kommunal sysselsättningsnämnd underlyder landskapets Arbetskraftsbyrå.

15 §.

Sysselsättningsnämnd består av ordförande och tre ledamöter. Ordföranden och en ledamot, som skall fungera som viceordförande, samt ersättare för dem utses av landskapsstyrelsen. De övriga två ledamöterna, av vilka den ena bör företräda arbetsgivarna och den andra arbetstagarna samt ersättare för dem utses av kommunens fullmäktige för tre år i sänder.

16 §.

Beträffande de ledamöter kommunens fullmäktige utsett i sysselsättningsnämnd skall vad som kommunala förtroendemän är stadgat angående rätt att vägra mottaga förtroendeuppdrag samt om övertagande av sådant och om dess upphörande äga motsvarande tillämpning.

Nämnden är beslutförför, då ordföranden eller viceordföranden och två ledamöter äro tillstädes. Falla rösterna lika, blir den åsikt ordföranden biträder nämndens beslut.

Angående jäv för nämndens ordförande och ledamöter gäller i tillämpliga delar, vad om domarjäv är stadgat.

17 §.

Till ordförande och ledamöter i sysselsättningsnämnd erlägges sammanträdesarvode samt dagtraktamente och ersättning för resekostnader enligt av landskapsstyrelsen fastställda grunder.

Sysselsättningsnämndens utgifter erläggas i första hand ur

landskapsmedel. Kommunen ersätter landskapet med hälften av utgifterna halvårsvis i efterskott.

18 §.

Den, som icke nöjes åt sysselsättningsnämndens beslut, må däröver anföra besvär hos ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena. Besvärsskriften bör inom fjorton dagar från det besväranden fått del av beslutet tillställas nämnden, vilken eller vars befullmäktigade ombud efter att däröver hava avgivit sitt utlåtande ofördröjligen genom Arbetskraftsbyråns förmedling bör sända den till ministeriet.

I beslut, som ministeriet med anledning av besvär fattat, må ändring icke sökas.

4 kap.

Särskilda stadganden.

19 §.

Berättelse angående de åtgärder, vilka vidtagits vid tillämpningen av denna lag, intages varje år i lantrådets berättelse till Ålands landsting.

20 §.

Statens Arbetskraftsmyndigheter äro berättigade att av landskapsmyndigheterna samt av kommuner och kommunsammanslutningar erhålla erforderliga uppgifter för uppgörande av den officiella statistiken och för skötseln av sysselsättningsärenden.

21 §.

Närmare stadganden angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

22 §.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962 och gäller i tre års tid om icke därförinnan annorlunda stadgas. Före lagens ikraftträdande böra erforderliga åtgärder för lagens verkställighet vidtagas.

Medlemmarna av sysselsättningsnämnderna utses för lagens giltighetstid och äga, om sysselsättningsnämnd skall tillsättas jämväl för den efterföljande tiden, kvarstå i sitt uppdrag efter mandattidens utgång såsom om kommunala förtroendeuppdrag är stadgat. De kommunala medlemmarna i sysselsättningsnämnden utses vid kommunens fullmäktiges sammanträde senast i september 1961.

Mariehamn, den 15 september 1961.

027
850

landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson
Hugo Johansson

Lagberedningssekreterare

Rolf Sundman
Rolf Sundman.

85028